

Hva skal vi gjøre for å få fart på avløpssaneringen?

Av Terje Farestveit

Terje Farestveit er ansatt som konsulent i Statens Forurensnings-tilsyn.

*Innlegg på Norsk Vannforenings møte
12. september 1986.*

Jeg tror 3 kriterier må være oppfylt for å få en god aktivitet på avløpssaneringen generelt:

- Ressurser
- Legitimitet
- Motivasjon.

Disse kriterier påvirker hverandre og avhenger til dels av hverandre, men min hovedpåstand er at det er hverken ressurser eller legitimitet som er den største hindringen for å få fart på avløpssanering. Dermed blir utfordringen å få motivert involverte parter til økt innsats med saneringsarbeidet på avløpsnett.

Ressurser

Med ressurser mener jeg kunnskap, økonomi og tilgjengelig kapasitet. Alle disse momentene kan være terskler som vanskeliggjør tiltak, men på den annen side kan manglende motivasjon føre til at en lett tyr til slike forklaringer på lav aktivitet. Jeg tror ikke kunnskapsmangel eller dårlig dokumentasjon er noe alvorlig hinder for aktivitet. Vi vil alltid trenge mer kunnskap og det er helt klart behov for sterk FoU-satsing, men vi vet idag mer enn nok til å sette igang saneringsplaner og tiltak. Ja, jeg vil hevde at et høyere aktivitetsnivå

er nødvendig for en bedre, mer effektiv og målrettet FoU.

Økonomi er et reelt stengsel. Likevel mener jeg at en bedre motivasjon vil kunne øke tilgjengelige midler. Det er langt på vei et spørsmål om markedsføring overfor politikere og publikum/velgere. Selv om Mjøs-aksjonen var helt spesiell, er det et poeng at kommunens budsjettandel til kommunalteknisk aktivitet økte betydelig under aksjonen, selv om store statlige ressurser ble satt inn. Det er nok fortsatt behov for et sterkt statlig engasjement når det gjelder tilskudd og lån, men all erfaring viser også at motivasjon skaper ressurser.

Tilgjengelig kapasitet er på samme måte et spørsmål om vilje til prioritering og til å bruke ressurser. Når kommuner hevder at de bare har kapasitet til «brannslukningsaktiviteter», kan nok dette fortone seg som riktig, men det er jo et åpenbart bevis på at det er dyrt å være fattig. Nettopp i slike områder vil det ofte være viktig å ha råd til å lage saneringsplaner og sette i verk tiltak.

Legitimitet

Legitimitet har nok vært et alvorlig hinder for tiltak, spesielt rundt perioden 1977—82, men er et klart mindre problem i dag. Med legitimitet mener jeg at politikere kan bevilge midler, over budsjett eller via avgifter, uten frykt for velgeraksjoner eller annet politisk press. Til-

svarende at publikum/velgere aksepterer en økt aktivitet på feltet. Det vil også være viktig at organ på «høyere» nivå initierer innsats. Kommuner beskrives delvis som «iverksettingsorgan for statlig politikk». Derfor vil initiativ fra organ som aksepteres som overordnet være en viktig «legitimasjon» for aktivitet.

Motivasjon

Motivasjon henger sammen med en rekke forhold. Dels de jeg alt har nevnt, men framfor alt at en selv ser behovene for tiltak og at det fortoner seg overkommelig å rette opp eksisterende tilstand. Dette vil innen relativt nye aktivitetsfelt si kunnskap og miljø å støtte seg til.

Hva kan SFT gjøre for å få fart på saneringsaktivitetene?

Ut fra dette bør SFT ta direkte kontakt med miljøvernavdelingene med sikte på økt innsats i områder hvor vi ser behov for dette, i første rekke ved sårbare resipienter. Dette vil kunne skape et miljø og en motivasjon som i dag langt på vei savnes. Den

aktivitet som SFT har hatt på dette feltet, har etter mine begrep være rimelig god når det gjelder nivå. Vi har fått ut relativt mye og ajourført stoff til brukerne direkte, både i form av papir og en rekke fylkesvise møter. Dette har vi gjort fordi vi har følt at kunnskap har vært den viktigste hindringen for aktivitet. Muligens har vi overvurdert spesielt motivasjonen hos brukerne.

Videre har vi arbeidet for å gi miljøvern-avdelingene et grunnlag for å stille krav til ledningsnettet i forbindelse med utslippstillatelser. Etterhvert som det er samlet inn slik erfaring og kunnskap ser vi det nå som riktig å trekke fylkesnivået mer aktivt inn for å øke innsatsen. Selv om SFT bare dekker et av flere gode grunner til å utføre sanering, ser jeg dette «tiltaket» som det mest realistiske og effektive for å øke saneringstakten i forurensningsutsatte områder. Jeg ser da for meg at det plukkes ut endel viktige resipienter og lages små «Mjøs-aksjoner» for nedslagsfeltene. Dette vil også være i tråd med Stortingsmelding 51 (1984—85) sine intensjoner om en lokal tilpasset forurensningspolitikk.